

Radana Ulverová
BARCELONA: LOOP 09

Barcelonský LOOP, zaměřený na videoart, se od filmových festivalů zásadně liší. Kromě možnosti navštívit zdejší významná muzea a více než sto místních galerií, jež jsou do této akce zapojeny, probíhají v hotelu Catalonia Ramblas takzvané panely (zahrnující konference, přednášky a přehlídku tvorby mezinárodních vysokých škol), a zejména pak neobyčejně zajímavý třídní trh orientovaný na vybraná díla uznávaných i začínajících autorů z celého světa. Základní myšlenka, stojící u zrodu

této jedinečné audiovizuální prezentace: „začít chápat videoart jako disciplínu rušící bariéru mezi uměním a společností," zde získává velmi inspirativní rámec. Vzhledem k tomu, že o těchto východiscích jsme již podrobně informovali před rokem, pokusím se upozornit alespoň na některá z děl, která zde byla letos představena. Reálné záběry průmyslové krajiny, využívající fotografie a podložené originálním zvukem, jsou v experimentu Mabel Palacínové HINTERLAND (Za městem) postaveny na rozdílu mezi sta-

tickým a kinetickým obrazem. Kamera se tu nepohybuje fyzickým prostorem, ale cestuje fotografií jako „obrazem vytrženým z času". Podstata i povaha obou médií je tu přitom slučována do jediného tvaru i naopak záměrně separována. V díle Francouzky Katii Bourdarellové AILLEURS (Jinde) jde o velmi blízký pohled na okolní svět, nazíraný ze zcela opačné perspektivy – tím, co autorku zajímá, je fiktivní sen a jeho poetika. Detaily zde ožívají v rozostřeném obrazu, aby se opět vytratily v nekonečné

„mlze paměti". Z hlediska volby výrazových prostředků mohou obě zmíněná díla reprezentovat (samozřejmě jen z letošní barcelonské perspektivy) dvě krajní polohy extravertního a introvertního videoartu.

Kromě klasické projekce (na jedné i více plochách) zde bylo zastoupeno i několik skulpturálních objektů, například videoinstalace Daniela Canogara s názvem JACKPOT, vytvořená z vyřazených elektronických součástek („Snažím se znovu přivést k životu neživé materiály, odhalit jejich tajemství, oživit mrtvou kolektivní paměť a zkonstruovat tak odpovídající portrét dané společnosti a doby," říká autor). V případě CIVILIZATION (MEGAPLEX) Marca Brambilly se zase jednalo o samplovanou found footage uváděnou do chodu počítačem, jako by byla vyvrhována vulkánem, a instalace francouzského umělce Samuela Rousseaua Y'A DU S'PASSER QUELQUE CHOSE..., kterou její autor označil jako kombinaci reality a imaginace, byla prezentována v hotelovém pokoji v odtoku umyvadla. Výsledek je tragikomický – v tomto otvoru se topí miniaturní lidská bytost volající o pomoc, a nikdo z nás jí samozřejmě nedokáže pomoci (<http://rousseau.aeroplastics.net/artwork.php?title=ya-du-spasser-quelque-chose>).

Vraťme se ale ke klasické formě videoartu, zastoupeného dokonce i řadou tvůrců z východní Evropy. Jedním z nich byl například Aleksander Komarov z Běloruska, jehož CAPITAL (Hlavní město) v Barceloně zastupovala galerie Mirta Demare z Rotterdamu. On sám na dané téma říká, že jeho pohled vychází z perspektivy člověka, který žil v různých politických systémech. „Mé filmy jsou vytvářeny jako eseje; subjekt je implementován do časové roviny na základě premisy nezvratné dekonstrukce nebo stanoviska, které lze označit za dokumentaristické. Zároveň sloučení zmíněného subjektu s estetickou rovinou filmu umožňuje jeho vnímání z nové perspektivy, požadavek mystifikace se slučuje s jeho dokumentární povahou.“ Výtvárně tento film neobyčejně oživila projekce na skleněné dveře koupelny, odrážející se na protější stěně, jež ve skvělém rytmu propojovala kompozice budov, výtahů a lidí s abstraktními tvary.

Pokud v případě tohoto díla alespoň částečně platí, že výsledný dojem je ve své podstatě plastický, video, které natočila Araya Rasdjarmrearnsooková z Thajska a které nese dlouhý název: VAN GOGH'S THE MIDDAY SLEEP AND THE THAI VILLAGERS – Van Goghova Siesta a thajští vesničané, je dokumentární i narativní zároveň. Lidé tu sedí ve skupince na zemi uprostřed polí a pokoušejí se říci něco o obrazu, na nějž se dívají. Nevědí přitom nic o dějinách umění a jejich pohled je naprosto odlišný od názorů univerzitních studentů této umělkyně. Jindy se sezení odehrává na kraji lesa, kde je pro změnu umístěn obraz Renoira. Komentář vesničanů je ale vždy jak upřímný, tak i zábavný.

NAISSANCE D'UN OBJET (Zrození objektu) je dílem, které je z hlediska zvolených postupů ještě mnohem unikátnější. Podstata „sdělení“ se tu permanentně odehrává mimo obraz a nikoho proto nepřekvapí, že se Romeo Grünfelder nechal inspirovat „obrazovou subverzí“ surrealistů – fotografa Paula Nougého a malíře Reného Magritta. Zásadní je zde ne-

přítomnost objektu, který zdánlivě všichni aktéři vnímají a jehož význam zasvěceně komentují. Velmi blízký postoj zaujímá také Angličanka Cornelia Parkerová, která svůj pseudodokumentární experiment KILLING TIME (Čas smrti), realizovaný na plátně rozděleném na čtyři části, postavila na samotném jeho vnímání. Právě na něj (tedy ve skutečnosti na nás) se totiž zaměřují fotoaparáty přicházejících a odcházejících turistů a teprve krátce před koncem tohoto devatenáctiminutového snímku pochopíte, že tu čekají – snad na konec světa. Zcela jiného druhu je šestiminutový nostalgický záběr Maider Fortunéové LA LICORNE (Jednorozec). Černobílý obraz je silně tmavý, takže světlo dopadající na hlavu zvířete a jeho roh je téměř mystické. Po chvíli ovšem začne pršet – a bílá barva pomalu odplývá a roh mizí kdesi ve světě pradávných snů a mýtů. Velmi blízkou rovinu ireálna zastupoval také THE 588 PROJECT (Projekt 588) realizovaný Izraelcem Giladem Ratmanem. Imaginární spojení kultury a přírody je tu zkoumáno na pozadí fenoménu, jímž je střet reálné a snové identity člověka, zastupovaný bahnem, z něhož se hrdinové vynořují – a jemuž podléhají. Známý americký umělec Gary Hill, považovaný za jednoho ze zakladatelů videoartu, je sice z hlediska volby svých

protagonistů v experimentu FLGURING GROUNDS (1985-2008) zdánlivě reálnější, i když záhy zjistíme, že expresivní dialog, který oba aktéři vedou (snímání jsou téměř neustále v dvojdetailu), je postavený pouze na kombinaci slabik, souhlásek a samohlásek. Jako v celém svém díle zkoumá i zde Gary Hill vzájemné vztahy mezi jazykem, obrazem, identitou a tělem. Annika Larssonová, další velice známá autorka, zase analyzuje vztahy síly a podřízenosti. Ve svém sedmačtyřicetiminutovém filmu nazvaném DOLLS (Loutky) využívá jako zcela elementární součást obrazu prázdnou místnost s prostorem vymezeným barevnými čarami. Zdůrazňuje tak pravidla hry, v níž jsou aktérům přiděleny v rámci subordinace pevně určené role. Intimita a násilí, realita a fikce (to vše v metaforické rovině) jsou prvky, které vstupují do centra zájmu. LOUTKY byly uváděny na velké televizní obrazovce v pavilonu Mies van der Rohe, čímž tento geometricky komponovaný projekt získal další dimenzi. Za zásadní je možné považovat rovněž hudební doprovod zkomponovaný newyorským skladatelem Seanem McBridem. Nejmarkantnější vztah ke klasické kinematografii představoval němý animovaný snímek LAST YEAR AT MARIENBAD – 3D (Loni v Marienbadu – 3D) Koty Ezawy, který nyní ži-

je a pracuje v San Franciscu. LYAM 3D, jak bývá tento název komprimován, vychází z animace scén kultovního filmu Alana Resnaisa, přičemž využívá obrazy, které jsou téměř statické. Aby mohly být vnímány trojdimenzionálně, musejí být použity při jejich sledování anaglyfické červenozelené brýle. Výsledkem je vjem, že se pohybujeme v nekonečném prostoru, kde jsou přítomné postavy občas deformovány, a pak se pomalu vrací do původních dimenzí. Inspirace klasickou avantgardou se objevila v 3D animaci nazvané DELAY GLASS (Opoždující se sklo), kterou realizoval baskický výtvarník Txuspo Poyo, jehož tvorba se vyznačuje mimořádnou schopností anticipovat a stimulovat naši imaginaci. V daném případě se odvolává na Marcela Duchampa a jeho zásadní dílo Velké sklo. Poyo, který dlouhou dobu působil ve Spojených státech, se tu nechává ovlivnit duchampovskými mechanickými i erotickými prvky, uvádí přítomné objekty do pohybu, zajímavé je komponuje a inteligentně využívá také stříhovou skladbu. Rozhodně lze souhlasit s konstatováním, že „zkoumá rozdíly mezi poetikou skulptury a videa“. Na webových stránkách <http://txuspooyo.com/contc-engl.htm> lze sice z jeho díla spatřit jen ukázky, ale určitě je doporučuji.

